

Učiteljsko društvo litijskega okraja zboruje v četrtek, dne 12. oktobra t. l. ob treh popoldne v šoli v Šmartnem pri Litiji. Dnevni red: 1. Poročilo o deželni učiteljski skupščini. 2. Razgovor v raznih društvenih zadevah in nasvesti. K mnogobrojni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo. Iz Šoštanja nam poročajo, da je tamošnje učiteljsko društvo dne 9. septembra t. l. priredilo svojemu odhajajočemu častnemu članu, upokojenemu nadučitelju gosp. Hernausu, časten večer. Slavnost se je vršila v veliki dvorani hotela »Avstrija«, ki je bila docela napolnjena najodličnejšega trškega občinstva in okoličanov. Društveni načelnik gosp. Koropec je pozdravil navzoče, nakar je godbeni klub zaigral krepko koračnico. Poleg godbenega kluba je še pri slavnosti sodeloval tega izborni kvintet in pa mešani zbor domače čitalnice. Vzpored koncerta je bil mnogovrsten in izboren. Po 3. točki je imel slavnostni govor društveni načelnik gosp. Koropec. Kratko in jedrnat je opisal neutrudljivo delovanje slavljencevo v teku 47letnega njegovega službovanja vobče, zlasti pa 33-letnega delovanja njegovega v Šoštanju. Slavljencev je ustanovil »Šaleško učiteljsko društvo«, ki mu je skoro do zadnjega časa predsedoval in čigar častni član je tudi od lanskega leta. Prav umestne so bile govornikove besede, ko je dejal: »Ne diči, dragi tovariš današnji večer Tvojih prs po pravici zasluženi zlati križec, a dičijo Te Tvoja dela, Tvojega dela sad, ki ga je rodilo, rodi in bo rodilo Tvoje uspešno vsejano seme.« Končno je govornik izrazil še presrčno željo vseh navzočih, da bi dal Bog slavljencu mnoga, mnoga leta uživati tako zasluženi pokoj po tolikoletnem neumornem delu. Govorili so nadalje še: deželni poslanec gospod Iv. Vošnjak, ki se je v imenu okrajnega šolskega sveta poslavljajal od večletnega, delujočega člana te korporacije; občinski predstojnik trški, župan gosp. Rajšter, je napil slavljencu v imenu občinskega odbora in se mu tudi pri tej priliki kot bivšemu mnogoletnemu občinskemu odborniku zahvalil za njegovo delo njegov trud tudi v tej častni službi. Kot prvemu tovarišu in staremu prijatelju je napil gosp. Smolnikar. Med koncertnimi točkami se je vrstilo še več zahvalnih govorov bivših slavljencevih učencev in prijateljev. Tako se je slavnost vršila v najlepšem veselju, in lahko rečem, da je bil čas pač prekratek. Dragi tovariš Hernaus, ta večer, ki Ti ostane gotovo trajno v spominu, Ti je priča, da si bil vedno mož na svojem mestu. Naj Ti bo v trajno zadostilo, da si zvesto in uspešno služil šoli in domovini, nakar Ti še tu kliče mo: »Zdravstvuj in uživaj zasluženi pokoj najslajše v svojem novem domicilu!«

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski šol. okraj zboruje v Komnu dne 12. t. m. ob 10. predp. Dnevni red: 1. Poročilo predsednikovo. 2. Overjenje zapisnika. 3. Aforizmi iz šolskega l. 1904-05. Poroča g. Ant. Mervič. 4. Rezni Predlogi. 5. Vaje v petju. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček. V 10. številki ima to-le lepo vsebino. 1. Legenda o Dobroti. E. Gangl. Pesem. 2. Ali že odhajate? Andrej Rape. Povest. 3. V slovo. E. Gangl. Pesem. 4. Zvesti pes. Juraj Pangrac. Povest s podobo. 5. Zadovoljni zamorček. Podoba. 6. Jamica v licu. E. Gangl. Bajka. 7. Dobrota in Hvaležnost. Borisov. Bajka. 8. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. 9. Prijatelj mladine F. G. Hrastničan. Prizor iz Prešernovega življenja. 10. Vsak začetak je težak. Podoba. 11. Poslednje slovo. Fran Žgur. Pesem. 12. Deklica na klopci. E. Gangl. Pesem s podobo. 13. Uvela rožica. Borisov. Povest. 14. Spomin. Borisov. Pesem. 15. V zlatem jutru. Branko Brankovič. Pesem

16. Diha sapica večerna ... Borisov. Pesem. 17. Pouk in zabava.

»Mali dobrotvor«. Na željo mnogih cenjenih prijateljev in naročnikov »Maloga dobrotvora« so izšle toletne 1., 2., in 3. številke tega mladinskega lista v enem zvezku pod imenom »Srčike«. Vsebinsko so jim zbrali najmarljivejši in najboljši hrvaški mladinski pisatelji: Jelice Belović-Bernadrikovska, M. Jurčić, R. Klaić, R. F. Magjer, J. Majnarić, R. baron Maldini, Stj. Širola, N. Toth i dr. Tudi v bodoče bo izhajal »Mali dobrotvor« v četrletnih zvezkih, broširan in obrezan. Cena mu ostane ista, to je samo 80 h za vse leto, a obseg bo za 2 poli večji nego dosedaj in to večjega formata. Poedini zvezki stanejo samo po 20 h. Naročnino in rokopise je pošiljati Fr. Bartušu, ravnaajočemu učitelju v Zagrebu.

Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva za šolsko leto 1905-1906. XII. letnik. Sestavil L. Jelenc, učitelj v Ljubljani. Cena: Za 75 učencev K 1.40, za 100 učencev K 1.50, za 125 učencev K 1.60, za 150 učencev K 1.70 i t. d. — Pred nami je torej XII. letnik tega priljubljenega »Ročnega zapisnika«, ki ga je 11 let z veliko marljivostjo urejal g. Štefan Primožič, a ki je sedaj prešel v last »Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev«, njega uredništvo pa je prevzel g. L. Jelenc, ki je opravil svoj posel vestno in izborno. Gradivo je pomnoženo in izpolnjeno za tri tiskane pole. Oprema je lična, tisk jase. Naj bi ne bilo zavednega učitelja in zavedne učiteljice brez »Ročnega zapisnika«. Naroča se pri vodstvu »Zaveze« ali pri Dragotinu Hribarju v Ljubljani.

Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli, razkazana na svojem razvoju. Spisal Gabriel Majcen. Tiskala in založila »Goriška Tiskarna« A. Gabršček v Gorici. Cena 2 K, po pošti 2 K 20 h. — C. kr. vadniški učitelj Gabriel Majcen v Mariboru je napisal metodično knjigo ki je edina te vrste v slovenskem jeziku. Slovensko učiteljstvo mora biti hvaležno g. tovarišu, ki je sestavil delo, kakršnega zares nimajo niti večji narodi. Tu je zbrana in obdelana vsa snov, ki sodi v zemljepisni pouk. Vrhutega je podana tu vsa zgodovina, da ima učitelj popolno sliko tega važnega predmeta. — Priporočamo knjigo najtopleje z željo, naj bi ne bilo učitelja, ki bi si ne omislil te znamenite knjige.

»Sarajevski Šolski Vjesnik«, stručni list zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu, objavlja v 5.—6. letošnji številki jako laskavo oceno o lanskim knjigah »Slovenske Šolske Matice«.

Josip Freuensfeld-Rádinski: Zvezde ugašajo ... Pesmi. Uredila Fran Cvetko in Vekoslav Spindler. — Josip Freuensfeld, vzoren slovenski učitelj, je šel l. 1893. iskat v Prago zdravja. Našel je večno ozdravljenje — smrt. Minilo je od tedaj skoro celih 12 let. Truplo mu je sprhnelo daleč na slovanskem severu. Utrinki njegovega duha so ležali razmetani po slovanskem časopisju. Lotila sta se dela tovariš Cvetko in pesnik Spindler in sta zbrala Freuensfeldovega duha otroke. Imamo jih sedaj pred seboj v lepi knjigi, ki nam kaže simpatično pesnikovo lice, a še lepšo njegovo dušo. Tistim, ki so ga poznali, se oživi ob čitanju milozvonic njegovih pesnitev nanj spomin z vsem bridkim občutkom, da ni več med njimi blagega učitelja, ki mu je iz srca kipela pesem, prepojena s tihim hrepenenjem, s toplo ljubeznijo, z moško voljo.

Učiteljstvo gleda v Freuensfeldu pesnika, ki mu ni ubila borba življenja plemenite pesniške sile, snujoče globoko v srcu. Zatorej ne čitamo v njegovih verzih praznoglasnih verzifikacij, ki zvane brezledno mimo nas, ampak njegovi verzi so priča pristnega pesniškega talenta, ki je pesnil sam ob sebi, proti volji in zoper voljo zunanjega sveta. Ta okolica je vplivala nanj s tistimi vtiski, ki je bila zanje najbolj dovtetna Freuensfeldova duša. Pronikli z lastnim njegovim naziranjem, umetno prikrojeni in obdelani v srcu, so prišli na dan, ubrano izliti v govor njegove duše ... Življenje ga je ubilo fizično, a zamrznil ni ob viharju njegovem vrelec pesmi, zamrznil ni zategadelj, ker je bil pesnik, ki ga je nosil v prsih.

Freuensfeldove pesmi so drobne. Kot rahlo cvetje so, potrmano na livadi. Kar je prave lirike v njih, nosi na sebi

znak deviške nežnosti. Netendenčnost teh sladkih strun pri bori Freuensfeldovi pesniški sili prijazno mesto v srcih mehkih in sentimentalnih natur. Kjer zadene ob njegovo moško čast, ob vero v veljavo moškega ponosa val viharne, neprijazne sedanjosti, tamkaj zazveni njegova pesem v odločnih akcentih; kot akord se izlije iz razjarjenih pesnikovih čuvstev ponosna beseda. Najbolj se naklanja njegova duša v ljubezni domovini in materi. Iz vseh teh jasnih glasov se oglašja prikrito hrepenenje po svojem ognjišču, po utrjeni materialni poziciji, odkoder bi bilo pesniku možno, iskreneje in požrtvalneje ljubiti zemljo, ki je po njenem obsevu zaman hrepenel iz daljine. Tamkaj so pesnikovemu življenju ugasnile zvezde, a na obzoru našega slovstva gori njegovo ime v lepem sijaju. S svojimi pesnitvami je užgal večno luč, ki sveti iz preteklosti v bodočnost, tako da Freuensfeld-pesnik nikdar ne umrje.

Vestnik.

Osebnosti. Za pomožne učitelje na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani so imenovani gg.: Avgust Tomič, Viktor Mihelič in Bogomir Govèkar; za pomožne učiteljice pa gđ.: Ana Kilarjeva, Em. Rojčeva, Milica Prosenčeva, Vida Šornova, Albina Svetkova, Marija Grošljeva, Ana Poljančeva, Marija Trillerjeva, Elza Luschinova, Kristina Ravnikarjeva, Olga Kunejeva in Ana Schulzova. Učiteljica gđ. Pavla Jaklič v Mokronogu je dobila študentski dopust, na njeno mesto pa pride kot supletinja na tej šoli gđ. Terezija Juvanec iz Ljubljane. Provizorična učiteljica Antonija Vižin pri Sv. Trojici pride kot substitutinja na šolo v Cerknico, kamor pride kot suplent tudi župnik Franc Pavlin od Sv. Trojice. Provizorični učitelj Konrad Fink je premeščen iz Velikih Lašč v Rob, v Velike Lašče pa pride učiteljica Leopoldina Garbeis iz Ljubljane. Učiteljski kandidat Henrik Lobe pride kot pomožni učitelj v Ambrus, kot 6 učna oseba v Dobropolju pa je nameščena učiteljica Justina Sch winger, ki je bila doslej v Lienfeldu. — Absolvirani učiteljski kandidat g. Matija Žitko pride kot provizorični učitelj v Sodražico. V Ribnici pride na dekliško šolo absolvirana učiteljska kandidatinja gđ. Ivana Merhar kot supletinja, ravnatko tudi pomožna učiteljica gđ. Ivana Lampe na dekliško šolo v Kranju. Namesto oboje učiteljice gđ. Ivane Zorc v Hotiču pri Litiji je imenovana kot supletinja gđ. Marija Žonta v Šmartnem pod Šmarno goro.

Imenovanje. Vadniški učitelj na c. kr. učiteljski šoli v Mariboru, gosp. Jožef Pristavec, je imenovan za glavnega učitelja na c. kr. ženskem učiteljski šoli v Gorici.

Deželni zbor kranjski je, kakor je definitivno sklenjeno, sklican na dan 25. t. m. in ne, kakor smo poročali zadnjič, na dan 10. t. m.

Na realki v Idriji sta nastavljena za suplenta gg. Julij Nardin za matematiko in Josip Mencej za slovenščino.

Delegatom in delegatinjam IV. kranjske deželne učiteljske skupščine v ravnaje. Za dijete in potnino morajo delegati in delegatinje vložiti partikulare na okr. šolske svete. Dieta se računa za dan 4. septembra; onim delegatom, ki so bili v pripravljalnem odboru, pa tudi za dan 3. sept., in sicer po 6 K na dan (§§ 44. dežel. zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873., dež. zak. št. 21.; glej: Heinz str. 197 pod črto.) Potnina se ne računa več po 2 K za 7-6 K (razpis dež. šol. sveta z dne 12. decembra 1874., št. 2967), ampak po 40 h za vsak km, in sicer temeljem razpisa c. kr. deželne šolskega sveta z dne 21. novembra 1901, št. 1784. Ker so imeli nekateri delegati in delegatinje izredno dolgo pot do Ljubljane, oziroma do železnice, je diferena med starim in novim preračunanjem vsekakor znatna. — To naj uvažujejo delegati in delegatinje, da ne bodo na škodi!

Slovenskim delegatom izza VII. štaj. dež. skupščine! Deželni šolski svet štajerski je z ukazom z dne 4. septembra 1905. št. 9428, delegatom nakazal diete le za tri dni, gredo

jim pa vsekako za štiri. — Rekurirajmo torej vsi proti tej odredbi ter kažimo, da ne umajkamo, če se gre za naše pravice. Odpor — do zadnje instancel! Pa vsi — brez izjem!

Prešernova šolska slavnost. V Ljubljani so, kakor smo že poročali, nameravali prirediti Prešernovo šolsko slavnost pred Prešernovim spomenikom, torej — da govorimo z metodiškega stališča — čisto nazorno. Naučno ministrstvo pa je to slavnost — prepovedalo. — Schillerja je na Dunaju slavila šolska mladina pred njegovim spomenikom, Prešerna pa ne sme v Ljubljani! Ljubljanski škof je lahko ponosen na svoje uspehe. — Učiteljstvo želi, naj določi deželni šolski svet en dan, ko bodo vse šole praznovale Prešernovo slavje!

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za občje ljudske in meščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 3. novembra ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljski šoli. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 25. oktobra 1905 v rokah izpraševalne komisije.

Meščanska šola v Postojni. Z Notranjskega nam piše prijatelj: Trnjeve poti do ustanovitve prve slovenske meščanske šole v Postojni baje še ne bo konec. Pripovedujejo, da bodo od gotove strani zopet delali težkoče v tem letu zaradi šolskega poslopja. — Zato opozarjamo deželnega poslanca notranjskih mest, da pri prihodnjem zasedanju deželne zbornice temeljito porahlja kosti tem gotovim faktorjem, da jih spozna svet in da jih naša »pravična« in »tankovestna« vlada pošlje tja, kamor že davno sodijo! Merodajni faktorji, stojte na straži, ako hočete imeti vsaj leta 1906. svojo meščansko šolo.

„Klerikalna olika“. Pod tem naslovom smo priobčili v 37. številki, kjer pravimo, kako nekdo nekemu učitelju grozi, da ga bo »vsmartil« na en ali na drug način. — Prizadetemu tovarišu naznanjamo ta-le dogodek: Šolskemu vodji neke trirazrednice piše neka stranka, da bo učitelj I. I. dobil okolo »ruh«, če ne bo njenega otroka dobro »vučil«. Nadučitelj izroči tisto pismo učitelju, ki je zavoljo grožnje vložil pri c. kr. okr. sodišču tožbo. Pri glavni obravnavi je bila stranka obsojena na 14 dni zapora, poostrenejega z dvema postoma. Vrhutega je še morala plačati vse kazenske stroške. To je bil najboljši odgovor na tisto pretenje. Zato pa svetujemo tudi tistemu tovarišu, naj spravi tako »klerikalno oliko« pred sodišče.

Odmev iz risarske izložbe na šolski razstavi pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Prijatelj nam piše: Videli smo nepričakovane uspehe nove risarske metode, ki je prišla iz Amerike preko Hamburga k nam. Žal, da niso vse na razstavi zastopane šole pokazale učne poti, potem bi bilo lahko sestaviti podrobni učni načrt za posamezne razrede. Glavna stvar je kako, (in ne kaj) se je delalo. Ali če vidimo le končni rezultat, začetka (ki je najvažnejši) in nadaljevanja pa ne, — potem je nemogoče soditi o metodi. Vendar smo opazili, da je prejšnji kvadrat s svojimi parketnimi vzorci popolnoma izginil, na njegovo mesto pa so stopile razne oblike iz narave kot začetek samostojnega risanja po naravi. Početno risanje se mora pač vršiti z učiteljevo pomočjo, in sicer na dvojni način: Ker otroci tako radi rišejo iz spomina, naj učenci narišejo kak predmet iz spomina, učitelj jih opozori na glavne napake, potem pa sam ta predmet nariše na tablo, in učenci rišejo za njim; ali pa — učenci imajo predmet pred seboj, n. pr. šolsko omaro. Po pogledu in popisu jih učitelj opozori na glavne poteze, potem prično risati. Pokazalo se bo da večina učencev — posebno v nižjem razredu — ni zadostno pogodila svoje naloge. Učitelju ne preostaja nič drugega, da sam prične risati na tablo*) in zahteva, da učenci rišejo za njim. Enostavni predmeti iz nazornega nauka so najpripravnejši za risanje v nižjih razredih, ker te učenci najbolj poznajo. Na ta način se učence polagoma privede do samostojnega risanja po naravi. Za

*) Po starem mu jih je učitelj naložil z leskovo toliko, da je naredil dobro, ako mu po novem namaže kar na kratko dvojko, pride učiteljeva spretnost v slabo luč. Pis.